

Fond za humanitarno pravo
9.02.2012.

Prilog Dosije Ljubiše Dikovića

Prilog sadrži izvode iz javno dostupnih dokumenata VJ, koja dodatno potvrđuju navode FHP-a iznete u *Dosijeu Ljubiše Dikovića* objavljenom 23.01.2012. godine, o prisustvu jedinica 37.mtbr VJ na području Drenice na Kosovu, gde su se dogodila masovna ubistva albanskih civila i druge teške povrede međunarodnog humanitarnog prava.

Deo Priloga je i Redovni borbeni izveštaj 37.mtbr o izlasku jedinice 27.03.1999. godine na tt.692, koju preživeli žrtve identifikuju kao polje Vragodol/Vrogodoll, gde su vojnici streljali 22 albanska muškarca, od kojih su četvorica preživela.

Osim toga, u Prilogu su i izveštaji sa potpisom komandanta 37.mtbr o uspostavljenoj kontroli nad albanskim civilnim stanovništvom u selima opština Glogovac/Gllogoc i Srbica/Skënderaj, i istoimenim gradovima, nakon što je nekoliko hiljada Albanaca proterano iz tog područja a najmanje 250 ubijeno, iako nisu uzimali učešće u neprijateljstvima.

Plan „Grom 98“, zapovest 3. Armije VJ, čiji je izvod takođe deo Priloga, a u celini dostupan na web sajtu FHP-a i javnoj Bazi podataka MKSJ, pokazuje da su neke borbene grupe 37.mtbr još u julu 1998. godine dobile vrlo konkretne zadatke „za razbijanje DTS i snaga oružane pobune na KiM“.

Da Ljubiša Diković nije bio uzoran oficir ni u odnosu na svoje vojnike, što ga ne preporučuje za načelnika Generalštaba, govori i dokument Komande Prištinskog korpusa, u kojem osuđeni general Vladimir Lazarević, komandant PrK, povodom pogibije dvojice vojnika 37.mtbr, 29.04.1999. godine u napadu NATO avijacije, upozorava Dikovića da je uzrok pogibije nedisciplinarnost i nepoštovanje naređenja o „neprekidnom komandovanju“.

Komandant 37. mtbr je znao [morao je znati] da se „razbijanje ŠTS“ odvija granatiranjem sela, proterivanjem stanovništva, pljačkama, silovanjem i nezakonitim ubistvima albanskih civila. Zločini su se ponavljali, od jedne do druge akcije za „razbijanje i uništenje ŠTS“. O njima i o odnosu sa Zajedničkom komandom za KiM, Ljubiša Diković je trebalo da progovori posle smene Slobodana Miloševića. On to nije učinio, nego je kao svedok odbrane generala Lazarevića, u predmetu *Tužilac protiv M. Milutinovića i drugih*, branio optužene generale i poricao da je znao za zločine i masovne grobnice u njegovoj zoni odgovornosti.

1. Napredovanje u službi

Čin majora VJ dobio je 1994. godine, za zasluge u odbrani domovine od „napada muslimanskih ekstremista iz Skelana, Srebrenice i Bratunca“, na poziciji komandanta 16. Graničnog bataljona VJ¹. Čin potpukovnika dobija 1998. godine, kada je Komanda 3. Armije donela plan „Grom 98“.

Načelnik štaba 37.mtbr postao je 1998. godine.

¹ Članak, *Vojska*, „Primer generacijama“, str.9-13, 15.07.1999. (MKSJ, IT-05-87: Milutinovic et al, Document Type: Submission, Date: 05/07/2006).

Komandant 37.mtbr postao je 3. novembra 1998. godine.²

Vanredno je unapređen u čin pukovnika, početkom marta 1999. godine.³

U ime 37. mtbr. primio je Orden Narodnog heroja 16.06.1999. godine, dodeljen ukazom predsednika tadašnje SRJ Slobodana Miloševića.

Čin general-majora Vojske Srbije dobio je 2005. godine.⁴

Čin general-potpukovnika dobija 2009. godine.⁵

2. Pogibija dva vojnika 37.mtbr

Dana 29.04.1999. godine, između 15:00 i 16:00 časova, u rejonu sela Orlate, u napadu NATO avijacije, poginula su dva pripadnika 37.mtbr [Đorđe Dunjić i Ljubinko Đorđević – identifikacija identiteta FHP]. Istog dana, komandant Pr. Korpusa, general-major Vladimir Lazarević, pod oznakom „vrlo hitno“, uputio je komandi 37.mtbr naređenje o preuzimanju mera odgovornosti zbog ugrožavanja bezbednosti ljudstva i jedinica.

„Ocenjujem da je uzrok pogibije vojnika krajnja nedisciplinacija dela sastava 37.mtbr i neizvršavanje njihovih naređenja o potpunoj kontroli nad svim sastavima i neprekidnom komandovanju jedinicama.“⁶

3. Zadatak 37.mtbr, predviđen planom „Grom 98“⁷

Dokumentom „Grom 98“, od 29.07.1998. godine, koji je potpisao komandant 3. Armije VJ, general-potpukovnik Dušan Samardžić, izvršena je raspodela zadataka jedinica Prištinskog korpusa. U prvoj fazi, celokupni sastav PrK, uključujući Borbenu grupu 37/37.mtbr-2.A, trebalo je da nastavi da obezbeđuje državnu granicu prema Albaniji i Makedoniji, štiti jedinice i vojne objekte od dejstava „DTG“, obezbeđuje prohodnost komunikacija za snabdevanje jedinica, i u sadejstvu sa snagama MUP Srbije da učestvuje u razbijanju i uništenju „TŠS“ u zoni odgovornosti.

4. Zadatak 37.mtbr od 7.03.1999.

„U doba mira nismo imali akcije koje su obuhvatale upad u sela i čišćenje, jer je to radila vojna policija, a sada smo mi, u pokretu, morali to da radimo.“⁸

5. Učešće 37.mtbr u operaciji *Drenica*

Dana 22.03.1999. godine, Zajednička komanda za KiM izdala je odluku za uništenje „ŠTS“ u rejonu Donje Drenice. Snage VJ koje su učestvovala u tom napadu u opštini Srbica/Skënderaj bile su 37. i 125.mtbr. U operaciji je učestvovalo sedam četa PJP, od kojih su dve bile u direktnoj komunikaciji sa 37.mtbr. Komandno mesto je prvo bilo u Srbici/Skënderaj, a potom u selu Čikatovo/Çikatovë.⁹

Dana 24.03.1999. godine, Zajednička komanda za KiM izdala je još jedno naređenje jedinicama VJ da pruže podršku snagama MUP-a u razbijanju i uništenju „ŠTS“ u rejonu Drenice. Odlučeno je da napad na „ŠTS“ započne u 5:00 časova, 26.03.1999. godine. 37.mtbr (BG-37 i TG-37) je dobila zadatak da podrži snage MUP-a na pravcu Rudnik/Runik-Vitak-Kladernica/Klladërnice-Voçnjak/Vojnikë-

² Emisija „Da, možda, ne“, izjava Miroslava Lazanskog, RTS, 26.01.2012.

³ Članak, *Vojska*, „Hrabri ljudi Drenice, heroji odbrane“, str.11-13, 15.07.1999, kapetan Slobodan Radenković (MKSJ, IT-02-54: Milosevic, Exhibit P320.106); Članak, *Vojska*, „37.mtbr VJ“, str.11-13, 15.07.1999. (MKSJ, IT-05-87: Milutinovic et al, Document Type: Submission, Date: 05/07/2006).

⁴ Vojska Srbije, web sajt: <http://www.vs.rs/index.php?content=8709fe1d-fdf2-102b-9fa8-28e40361dc2e>

⁵ isto

⁶ MKSJ, Komanda Pr.korpusa, 29.04.1999, Komandant, general-major Vladimir Lazarević (MKSJ, IT-05-87: Milutinovic et al, Exhibit 5D00385).

⁷ MKSJ, Zapovest za razbijanje DTS i snaga oružane pobune na KiM, Komanda 3. Armije, DT.br.6034-7/1, 29.08.1998 (MKSJ, IT-05-87: Milutinovic et al, Exhibit 4D00140).

⁸ Članak, *Vojska*, „Hrabri ljudi Drenice, heroji odbrane“, str.11-13, 15.07.1999, kapetan Slobodan Radenković (MKSJ, IT-02-54: Milosevic, Exhibit P320.106).

⁹ MKSJ, Zajednička komanda za KiM, Odluka za razbijanje i uništenje ŠTS u rejonu Donja Drenica, 22.03.1999 (MKSJ, IT-05-87: Milutinovic et al, Exhibit P02031).

Broćna/Burojč. Komandant 37. mtbr je postupio prema tom naređenju, premestivši svoje komandno mesto u selo Rudnik/Runik.¹⁰

5.1. Aktivnost Borbene grupe 37.mtbr na području između Izbice/Izbicë i Kladernice/Kllodernicë

Selo Rudnik/Runik je napadnuto 25.03.1999. godine. Stanovnici su napustili selo i sklonili su se u obližnju Kladernicu/Klladernicë. Sledećeg dana, 26.03.1999. godine, počela je pucnjava iz pravca brda iznad sela. Meštani i izbeglice koje su se nalazile u selu, napustili su kuće i sklonili se u šumu. Pre ulaska u šumu, kod potoka, ostavili su traktore. Izbegli ljudi, oko 500 muškaraca, žena i dece, sklonili su se na poljanu, okruženu drvećem. Tu su prespavali noć. Ujutru 27.03.1999. godine, čuli su pucnjavu u neposrednoj blizini. Oko 11:00 časova, opkolili su ih vojnici, koji su na srpskom vikali „Predajte se“. Pred vojnike je prvi izašao Zeqir Mulaj (1939). Pogođen je dok je objašnjavao na srpskom da su svi civili. Potom su ubili njegovog sina Artona Mulaja (1982). Smrtno su pogodili Miradije Mulaj (1973). Onda su odvojili 22 muškarca, među kojima i maloletnog Valona, koje su u koloni povelili preko planine. Nakon 10 minuta, pojavio se avion NATO snaga, zbog čega su ih vojnici tri sata psovali i tukli. Ponovo su naredili pokret, vodeći ih u pravcu Izbice/Izbicë. Idući putem, stigli su do traktora koje su oni [seljani iz Rudnika/Runik i Vitka/Vitak] ostavili pored potoka, pre ulaska u šumu. Vojnici su zapalili sve traktore. Na prikolici jednog traktora ležao je nepokretni Osman Mulaj, koji nije mogao da govori. Jedan vojnik mu je prišao, i zapalio prikolicu na kojoj je ležao bespomoćni starac. Potom su zarobljene Albance odveli na polje Vragodol/Vrogodoll¹¹.

Do 15:00 časova 27.03.1999. godine, jedinice 37.mtbr su došle na liniju tt.628 - tt.715 - 706 - 692. Tt 692 je polje Vragodol/Vrogodoll, između sela Izbice/Izbicë i Kladernice/Kllodernicë¹².

Vojnici su doveli zarobljene Albance na polje, gde su bili locirani jedan tenk i jedan *pinzgauer*, a pored je bilo puno vojnika. Vojnici su ih postrojili ispred tenka, i rafalnom paljbom ubili sledeće muškarce: Rustem (1932), Islam (1945), Rrahman (1943), Megjit (1972), Nuhi (1984) i Rifat (1949) Miftari; Idriz Sejdiu (1942); Mustafë Hyseni (1946); Murat Topalli (1931); Ahmet (1956), Rexhep (1964), Nazmi (1975) i Xhevdet (1967) Osmani; Ramadan Bekaj (1934), Bajram (1932) i Kadri Hasanaj (1940); Bashkim Imeraj (1976); Hysni Musa (1963).¹³ Streljanje su preživela četvorica: trinaestogodišnji Valon, koga su ranjenog među mrtvima, posle dva dana, našli meštani Kladernice/Kllodernicë i Rudnika/Runik, Driton Mulaj i Ahmet i Isa Miftari.

6. Predmet Tužilac protiv M. Milutinovića i drugih

Tužiteljka Carter – pitanje svedoku Dikoviću: Dakle, iako je vaša jedinica bila direktno angažovana u tom području [operacija Drenica], niko iz VJ nije vas pozvao na odgovornost za bilo koju od ovih operacija ili [zatražio] da pružite bilo kakvu informaciju o nađenim masovnim grobnicama?

Svedok Diković – odgovor: Ne. Verujte, ne znam o kojim masovnim grobnicama govorite. Ni na kakve masovne grobnice, ponavljam, nisam naišao u tom rejonu¹⁴.

7. Učešće 37.mtbr u operaciji „Kamenica“

Dana 30.04.1999. godine, u vremenu od 6:00 do 18:00 časova, na prostoru između planine Čičavica i puta Srbica/Skënderaj – Glogovac/Gllgoc, gde se nalaze sela Baks, Vrbovac/Vërboc, Doševac/Dashec, Štutica/Shtuticë, Staro Čikatovo/Çikatovë e Vjetër, Ćirez/Qirez, realizovana je akcija

¹⁰ MKSJ, Zajednička komanda za KiM, 24.03.1999. Zapovest za podršku snaga MUP-a u razbijanju i uništenju ŠTS u rejonu Drenica (MKSJ, IT-05-87: Milutinovic et al, Exhibit P01968).

¹¹ Baza podataka FHP, Izjava A.M, FHP-15960.

¹² MKSJ, Komanda 37.mtbr. 27.03.1999. Redovni borbeni izveštaj (MKSJ, IT-05-87: Milutinovic et al, Exhibit P02045).

¹³ Baza podataka FHP, Izjava I.M, FHP-20326.

¹⁴ MKSJ, predmet br. IT-05-87-T, Tužilac protiv Milutinovića i drugih, transkript svedočenja Ljubiše Dikovića, 11.12.2007.

na razbijanju i uništavanju „ŠTS“. Prema izveštaju o realizaciji akcije, koji je potpisao komandant 37.mtbr, pukovnik Ljubiša Diković, likvidirano je 148 pripadnika „ŠTS“ i zarobljeno 172 lica¹⁵.

S druge strane, podaci FHP pokazuju da su 30.04.1999. godine, u progonu albanskih seljaka iz opština Glogovac/Gllogoc i Srbica/Skënderaj, pripadnici VJ/MUP, u selima Vrbovac/Vërboc, Doševac/Dashec, Štutica/Shtuticë, Staro Čikatovo/Çikatovë e Vjetër i Baks, ubili najmanje 150 albanskih civila, koji nisu uzimali učešće u neprijateljstvima [tačke 4. i 5. Dosijea LJ.D].¹⁶

8. Uspostavljanje kontrole u opštinama Glogovac/Gllogoc i Srbica/Skënderaj

Dana 4.05.1999. godine, komandant 37.mtbr Ljubiša Diković obavestio je komandanta Prištinskog korpusa da je [albansko] civilno stanovništvo stavljeno pod kontrolu jedinica i popisano. Izvestio je da se u Srbici/Skënderaj nalazi 4.981 civilno lice, „od toga 380 vojno sposobnih, koji su izdvojeni i fizički obezbeđeni u OŠ“. U istom izveštaju, komandant 37.mtbr navodi da je u selu Globare/Gllobar ostalo 291 civilno lice, u selu Ćirez/Qirez 230, u selu Štutica/Shtuticë 150, u selu Staro Čikatovo/Çikatovë e Vjetër oko 500 žena, dece i staraca¹⁷.

Prema podacima FHP-a, 1.05.1999. godine, pripadnici VJ/MUP izveli su oko 130 odraslih Albanaca iz džamije u Ćirezu/Qirez, i odveli u Staro Čikatovo/Çikatovë e Vjetër, gde su ih u grupama streljali.¹⁸

Dana 12.05.1999. godine, predstavnik Komande 37.mtbr bio je u selu Staro Čikatovo/Çikatovë e Vjetër. Od preostalih Albanaca je saznao da su pripadnici VJ ubili devet meštana.¹⁹

9. Preispitivanje imenovanja i odgovornosti Ljubiše Dikovića

FHP poziva predsednika Republike Srbije da pažljivo pregleda vojna i sudska [MKSJ] dokumenta koja degradiraju, i upućuju na ličnu i komandnu odgovornost generala Ljubiše Dikovića, te da poništi njegovo imenovanje za načelnika Generalštaba Vojske Republike Srbije.

Dokumenti MKSJ, u integralnoj formi, dostupni su na www.hlc-rdc.org

¹⁵ MKSJ, Komanda 37.mtbr, komandant Ljubiša Diković, 1.05.1999. Izveštaj o realizaciji akcije „Kamenica“ (MKSJ, IT-05-87: Milutinovic et al, Exhibit 5D01036).

¹⁶ Baza podataka FHP, izjave 82 svedoka, date FHP-u u periodu od 1999. do 2007.

¹⁷ MKSJ, Komanda 37. mtbr, Izveštaj, komandant Ljubiša Diković, 4.05.1999 (MKSJ, IT-05-87: Milutinovic et al, Exhibit 5D01080).

¹⁸ Baza podataka FHP: izjave 68 svedoka, date FHP-u u periodu od 1999. do 2007.

¹⁹ MKSJ, Komanda 37. mtbr, Izveštaj o stanju u Glogovcu/Gllogoc, 13.05.1999 (MKSJ, IT-05-87: Milutinovic et al, Exhibit 5D01086).